

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Biförpliktelser vid köp - dolda vänner i nordisk och internationell köprätt

Sandvik, Björn

Published in:
Tidskrift utgiven av juridiska föreningen i Finland

Published: 01/01/2020

Document Version
Final published version

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Sandvik, B. (2020). Biförpliktelser vid köp - dolda vänner i nordisk och internationell köprätt. *Tidskrift utgiven av juridiska föreningen i Finland*, (3/2020), 285-312. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201147759>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

ARTIKLAR

Refereegranskad artikel

Professor Björn Sandvik, Åbo Akademi

Biförpliktelser vid köp – dolda vänner i nordisk och internationell köprätt

1 Inledande anmärkningar

Inom kontraktsrätten görs som känt är en åtskillnad mellan huvud- och biförpliktelser. Utan anspråk på någon exakt definition kan huvudförpliktelserna sägas bilda grundelementet för avtalsförhållandet eller det utmärkande för själva avtalstypen. Biförpliktelserna bidrar på olika sätt till uppfyllandet av huvudförpliktelserna, kompletterar dessa, eller främjar i övrigt avtalets syfte.¹ Biförpliktelser är ofta särskilt avtalade, men de kan också följa direkt av lag, handelsbruk, allmänna principer etc. Vid exempelvis försäkringsavtal är försäkringstagarens huvudförpliktelse att betala försäkringspremien och utan denna förpliktelse föreligger över huvud taget inget försäkringsavtal. Men dessutom ska försäkringstagaren bland mycket annat också motverka skador genom att följa säkerhetsföreskrifter, lojalt upplysa försäkringsgivaren om ändrade förhållanden och medverka till en korrekt skadereglering efter en inträffad skada. Dessa förpliktelser karaktäriseras ibland som försäkringstagarens biförpliktelser.²

Betydelsen av åtskillnaden mellan huvud- och biförpliktelser knyts främst till avtalsbrott och påföljder därav. I doktrinen görs inte sällan gällande att det kan ses strängare på brott mot huvudförpliktelser, samtidigt som också påföljdsförutsättningarna eller tillgängliga påföljder kan variera mellan huvud- och biförpliktelser.³ För att återanknyta till försäkringsavtal är försäkringstagarens

¹ Se även för en något liknande uppdelning mellan huvud- och biförpliktelser t.ex. Lars Erik Taxell, *Avtal och rättsskydd*. Åbo Akademi 1972, s. 2. Se även komparativt t.ex. Ingeborg Schwenzer – Pascal Hachem – Christopher Kee, *Global Sales and Contract Law*. Oxford University Press 2012, s. 325–327. Där talas om huvudförpliktelser i termer av för avtalet ”characteristic obligations” som kan bli ”used in the context of identifying the correct nature of the contract”.

² Se t.ex. Bertil Bengtsson, *Försäkringsrätt. Några huvudlinjer*. Nionde upplagan. Norstedts Juridik 2015, s. 47.

³ Se för finsk del allmänt t.ex. Olli Norros, *Obligationsrätt*. Alma Talent 2018, s. 216.

skyldighet att betala premien förenad med ett strikt ansvar – vilket torde gälla betalningsförpliktelser i allmänhet – medan brott mot exempelvis upplysningsplikten knyts till vårdslöshet (se även till detta nedan avsnitt 4). Vidare märks bland annat att brott mot en biförpliktelse kan inverka på möjligheterna att kräva uppfyllelse av en huvudförpliktelse. Om sålunda en inträffad skada har samband med att försäkringstagaren har försummat att iaktta gällande säkerhetsföreskrifter, kan försäkringsgivarens huvudförpliktelse att betala försäkringsersättning till försäkringstagaren reduceras eller kanske helt falla bort.

Distinktionen mellan huvud- och biförpliktelser är emellertid inte knivskarp eller helt entydig. Det kan finnas olika uppfattningar om till vilken kategori en viss förpliktelse borde anses höra eller vilken betydelse distinktionen borde tillskrivas.⁴ Internationellt kan inställningen variera. I vissa länder saknas klart stöd för distinktionen, medan den i andra länder kan härledas från varierande rättskällor och ges större eller mindre betydelse.⁵ Denna artikel uppmärksammar att biförpliktelser hanteras på olika sätt i 1980 års FN-konvention om internationella köp av varor (CISG) och de nordiska köplagarna. CISG är uttryckligen tillämplig på även alla biförpliktelser som följer av köpet. Den finska köplagen har ansetts gälla främst parternas huvudförpliktelser. Den svenska köplagen har samma utgångspunkt som den finska lagen, medan den norska och isländska köplagen ger uttryck för vad som kan ses som en mellanlösning. Principiellt är skillnaderna klara. Frågeställningen här är dock om de olika inställningarna till biförpliktelser i CISG och de nordiska köplagarna i praktiken medför någon avgörande skillnad i sak.

I diskussionen om CISG talas ibland om en beryktad tolkningsfälla i termer av ”falska vänner” (*false friends, des faux amis*).⁶ Det är en allmänt känd fälla vid konventionstolkning. Med falska vänner avses att bestämmelserna i exempelvis CISG vid en ytlig granskning kan se så bekanta ut att tillämparen förleds tro att CISG är identisk med motsvarande lösningar i nationell rätt, varför konventionen tolkas i linje med nationell rätt. Men vid en närmare granskning kan likheterna med nationell

⁴ För finsk del menar Norros 2018, s. 218 att distinktionen inte förefaller ha ”några egentliga rättsverkningar”. Norros utvecklar inte uttalandet, men det kan vid en närmare granskning visa sig vara en underdrift.

⁵ Se allmänt även t.ex. Schwenzer – Hachem – Kee 2012, s. 329, samt Maskow i verket C.M. Bianca – M.J. Bonell, *Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention*. Giuffrè 1987, s. 384.

⁶ Se till detta t.ex. Björn Sandvik – Lena Sisula-Tulokas, *Internationella köplagen*. Lakimiesliiton Kustannus 2013, s. 22, 62.

rätt visa sig vara endast skenbara.⁷ Tesen i denna artikel är emellertid att biförpliktelse snarare är ett exempel på vad som här kallas ”dolda vänner” (*hidden friends, des amis cachés*). Vid en ytlig granskning kan det se ut som om parternas biförpliktelse behandlas på till och med fundamentalt olika sätt i CISG och de nordiska köplagarna. Men vid en närmare analys framstår olikheterna som mera skenbara.⁸ I praktiken torde bedömningen i allt väsentligt bli snarlik, om än inte nödvändigtvis identisk i alla tänkbara avseenden. Den följande undersökningen begränsas till några bärande element och fokuserar särskilt på vissa vid kommersiella köp vanligt förekommande biförpliktelse.

2 Utgångspunkterna för CISG och de nordiska köplagarna

De nordiska köplagarna i Finland, Island, Norge och Sverige är harmoniserade inte bara med varandra utan även med bestämmelserna om internationella köp av varor i CISG del III. Inom Norden harmoniserades köprätten redan i början av 1900-talet genom de s.k. skandinaviska köplagarna. Finland saknade visserligen en allmän köplag fram till stiftandet av 1987 års köplag (355/1987, KöpL), men vår tidigare okodifierade köprätt utvecklades i stor utsträckning i linje med de skandinaviska köplagarna. Behovet av en finsk köplag var dock uttalat under en lång tid. Samtidigt upplevdes de skandinaviska köplagarna med tiden som föråldrade, inte minst med tanke på handeln med industriprodukter (hel- och halvfabrikat).⁹ I sitt betänkande från år 1984 betonade den nordiska arbetsgruppen för köplagstiftningen behovet av fortsatt nordisk harmonisering, men fann samtidigt flera fördelar med att anpassa nordisk köprätt till den nyligen antagna CISG.¹⁰ Redan vid denna tidpunkt kunde det förutses att CISG skulle bli den internationella succé som konventionen onekligen

⁷ Fenomenet med falska vänner är som framgått inte unikt för CISG, utan ett mera allmänt förekommande problem vid konventionstolkning. Vid utformningen av CISG var man självfallet medvetna om problemet som man också försökte hantera genom att i så stor utsträckning som möjligt finna ”neutrala” begrepp utan direkta motsvarigheter i nationell rätt. Som exempel kan nämnas *avoidance* i stället för begrepp som *rejection*, *termination* eller *cancellation*, eller uttrycket *impediment beyond control* i stället för *force majeure*. Detta framhålls även tidigt i kommentarerna till CISG; se t.ex. John O. Honnold, *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. 2nd Edition. Kluwer Law International 1991, s. 204. Det säger sig dock självt att vedertagen juridisk begreppsbyggning aldrig helt kan överges.

⁸ Se även Björn Sandvik, *Ancillary Duties under the CISG and the Nordic SGAs*, i verket Marie Karlsson-Tuula – Annina H. Person (red.), *Skrifter till Jan Rambergs minne*. Jure 2019, s. 173–185 (Sandvik 2019a).

⁹ Se t.ex. propositionen till den svenska köplagen prop. 1988/89:76, s. 21.

¹⁰ Se NU 1984:5. Nordiska köplagar. Förslag av den nordiska arbetsgruppen för köplagstiftningen, s. 139–140, 157–159.

har blivit.¹¹ Av denna orsak utnyttjades CISG som en uttalad modell för de nordiska köplagarna.

Anpassningen till CISG har dock knappast medfört något helt revolutionerande. I många hänseenden bygger CISG och de nordiska köplagarna i själva verket på avlagringar från olika äldre traditioner, inklusive de skandinaviska köplagarna.¹² Äldre traditioner har påverkat de frågor som över huvud taget uppmärksammas i regleringen och även i lösningarna återses ofta betydande principiella likheter. Anpassningen till CISG har emellertid inte alltid mötts med entusiasm,¹³ och Danmark valde slutligen att stå utanför de nordiska köplagarna genom att behålla sin köplag från år 1906. Det är även ostridigt att CISG-anpassningen har medfört vissa klara skillnader jämfört med tidigare rätt och tvetydiga kompromisser. Lagstiftningstekniken har ändrat, alla äldre traditioner återspeglas inte, samtidigt som vissa nya koncept har vunnit insteg osv.¹⁴ Det är därför också omstritt om de nordiska köplagarna kan sägas reflektera allmänna principer på samma sätt som de skandinaviska köplagarna.¹⁵ Bland enskilda lösningar är differentieringen mellan direkt och indirekt förlust i skadeståndshänseende särskilt omdiskuterad, men denna kritiserade lösning är en nordisk innovation som saknar motstycke inte bara i CISG, utan även i ett bredare komparativt lagstiftningsperspektiv.¹⁶

¹¹ CISG har bland annat karaktäriserats som ”a quantum jump”, ”a legal linqua franca”, a triumph of comparative legal work”, ”a milestone”, ”monumental” och ”arguably the greatest legislative achievement aimed at harmonizing private commercial law”. Se Silvia E. Nikolova, UK’s Ratification of the CISG – an Old Debate or a New Hope for the Economy of the UK on Its way Out of the Recession: the Potential Impact of the CISG on UK’s SME. *Pace International Law Review Online Companion* 3(3) 2012, s. 77–78 med vidare hänvisningar. För närvarande utgör CISG en default lösning i länder som representerar en överväldigande majoritet av den totala varuhandeln globalt. CISG har även utanför Norden fungerat som en modell vid moderniseringen av kontraktsrätten i en mängd länder, och konventionen har inspirerat utvecklandet av internationella principer som Unidroit Principles of International Commercial Contracts och Principles of European Contract Law osv.

¹² Se närmare om detta Björn Sandvik, *Anpassning och tradition i de nordiska köplagarna – några reflektioner*. *Svensk Juristtidning (SvJT)* 2019, s. 282–294 (Sandvik 2019b). Se även Jan Hellner, *Gammal och ny köprätt*. *Juridisk Tidskrift* 1997–98, s. 353–365. Hellner lyfter särskilt fram de influenser som kan iaktas mellan de tyska *Handelsgesetzbuch (HGB)* och *Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)*, de skandinaviska köplagarna, 1964 års konvention om internationella köp av varor (ULIS) och de nordiska köplagarna.

¹³ Redan i NU 1984:5, s. 396 varnade Lars Hjerner i ett särskilt yttrande för att man vid försöken att efterlikna CISG uppnådde föga eller intet i det att man var ”i färd med att underminera en under många årtionden mödosamt sammanfogad lärobyggnad”. Se även t.ex. Bertil Bengtsson – Harald Ullman – Sven Unger, *Allehanda om skadestånd i avtalsförhållanden*. 2. uppl. *Jure* 2013, s. 31 där det jämförelsevis framhålls att de skandinaviska köplagarna var ”mycket väljorda”.

¹⁴ Se närmare Sandvik 2019b, s. 282–294.

¹⁵ Se närmare till detta nedan avsnitt 4.

¹⁶ Se utförligt från finsk synpunkt om differentieringen och kritiken mot den Björn Sandvik, *Säljarens kontrollansvar*. Åbo Akademis Förlag 2004, s. 301–355, 362–368 med hänvisningar till omfattande kritik

En annan men betydligt mindre uppmärksammas skillnad – både mellan de nordiska köplagarna och mellan dessa och CISG – är inställningen till biförpliktelser. Det ska här genast understrykas att åtskillnaden mellan huvud- och biförpliktelser inte bör uppfattas som om biförpliktelser skulle vara av mera underordnad betydelse för avtalet. Tvärtom kan uppfyllandet av avtalets syfte i praktiken vara helt avhängigt av att till avtalet anknutna biförpliktelser uppfylls. Det gäller vid köp lika väl som vid andra avtalstyper.

Vår köplag sägs dock gälla ”i huvudsak endast parternas huvudförpliktelser och påföljderna av brott mot dem”.¹⁷ Men det säger i sig inget om vilka biförpliktelser som trots allt omfattas av KöpL. Enkelt uttryckt går dock i ett köp säljarens huvudförpliktelser ut på att avlämna en vara som ska vara avtalsenlig, medan köparens huvudförpliktelse av tradition har knutits till endast skyldigheten att betala varans pris.¹⁸ Med avvikelse från de skandinaviska köplagarna – och som ett resultat av anpassningen med CISG – uppställer dock de nordiska köplagarna en förpliktelse för köparen att även hämta eller ta emot varan, och köparen ska också medverka till köpet (se närmare nedan 4.1). Dessutom gäller för båda parterna bland annat en plikt att vårda varan (KöpL 73–78 §, CISG artiklarna 85–88), och även säljarens förpliktelser med avseende på förpackning av varan beaktas (KöpL 17.2 § 4 punkten, CISG artikel 35.2 d) och så vidare. Men allt detta är ändå ingen uttömmande reglering av de olika skyldigheter parterna kan ha åtagit sig genom köpeavtalet. Det betonas även i förhållande till den svenska köplagen (1990:931, SvKöpL).¹⁹

Utöver att reglera enskilda förpliktelser uppställer emellertid CISG artiklarna 30 och 53 en allmän skyldighet för parterna att utföra sina förpliktelser ”på det sätt som avtalet och konventionen förutsätter”. Konventionen skiljer därigenom över huvud

mot differentieringen i nordisk doktrin s. 350–351. Senast från svenskt håll har differentieringen kritiserats och det har ansetts att den bör slopas, se Johnny Herre, Direkt och indirekt förlust – var står vi idag? SvJT 2019, s. 210–224. I finsk rätt har det bildats en lång räckta prejudikat om differentieringen i KöpL. Se HD 1992:86, HD 1994:94, HD 1997:61, HD 2001:77, HD 2009:89, HD 2012:101, HD 2014:61 och HD 2017:74. Se även om motsvarande men något avvikande differentiering vid konsumentköp HD 2015:24. Flera av fallen pekar tydligt på de många problem och inkonsekvenser som är förenade med differentieringen. Se t.ex. om de två senaste köplagsfallen Björn Sandvik, HD 2014:61 om ett regresskrav för avtalsvite som direkt eller indirekt förlust – pest eller kolera? Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland (JFT) 5/2014, s. 381–392 (Sandvik 2014a), samt Björn Sandvik, Indirekt produktskada, direkt förlust eller särskild utfästelse? Kommentar till köplagsfallet HD 2017:74. JFT 6/2017, s. 962–976.

¹⁷ Se Thomas Wilhelmsson – Leif Sevón – Pauliine Koskelo, Huvudpunkter i köplagen. 3. upplagan. Talentum 2006, s. 19.

¹⁸ Se t.ex. Jan Ramberg – Eero Routamo, Kauppalaian kommentaari. Lakimiesliiton Kustannus 1997, s. 368. Se dock även Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 19 för en extensivare syn på köparens huvudförpliktelser.

¹⁹ Se t.ex. Jan Ramberg – Johnny Herre, Köplagen. 3. upplagan. Norstedts Juridik 2019, s. 52, 91.

taget inte mellan huvud- och biförpliktelser. CISG artiklarna 45.1 och 61.1 gör det vidare klart att konventionens påföljdssystem blir tillämpligt om parterna inte ”fullgör någon av sina skyldigheter enligt avtalet eller denna konvention”. Det omfattar alla påföljder och också alla biförpliktelser,²⁰ förutsatt att förpliktelserna ”härrör från” ett internationellt köp (artikel 4).²¹ Den norska köplagen (13. Mai. Nr. 27. 1988, NoKöpl) liksom den isländska köplagen (L nr. 50/2000, IsKöpl) följer i 22.2, 30.2 och 51.1 § en liknande lösning. Såvitt *säljarens* förpliktelser angår (22.2 och 30.2 §) dock med modifikationen att lagarna utöver de förpliktelser som uttryckligen regleras tillämpas på säljarens övriga förpliktelser enligt köpeavtalet ”så långt det passer”²² och med uteslutande av 25.2–3 § om tilläggstidsförfarandet för hävning vid säljarens dröjsmål.²³ Den närmare tillämpningen blir dock alltså i allt väsentligt beroende av prövning *in casu*. Däremot innehåller varken NoKöpl eller IsKöpl 51.1 § motsvarande modifikationer när det gäller tillämpningen av lagarna på köparens biförpliktelser.

²⁰ Se även t.ex. följande arbeten bland den omfattande litteraturen: Franco Ferrari, *Fundamental Breach of Contract under the UN Sales Convention. 25 years of Article 25 CISG*. *Journal of Law and Commerce* 2006 s. 493–494; Jan Ramberg – Johnny Herre, *Internationella köplagen (CISG). 4. upplagan*. Wolters Kluwer 2016, s. 293; Sandvik – Sisula-Tulokas 2013, s. 81; Peter Schlechtriem – Ulrich G. Schroeter, *Internationales UN-Kaufrecht. 5. Auflage*. Mohr Siebeck 2013, s. 151; Widmer Lüchinger, *Article 30*, i verket Ingeborg Schwenzer (ed.), *Slechtriem & Schwenzer Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG). 4th Edition*. Oxford University Press 2016, s. 519.

²¹ Se dock det anmärkningsvärda uttalandet i ICC International Court of Arbitration, Award No 9978, 1999: ”The [...] wording of Art. 30 and 45 CISG also makes it clear that the buyer’s right to damages is triggered only in case of the seller’s failure to perform [...] primary obligations”.

²² I propositionen till NoKöpl framhålls särskilt att 22.2 och 30.2 § utvidgar reglering av säljarens förpliktelser jämfört med den tidigare norska köplagen (och de övriga skandinaviska köplagarna). Samtidigt noteras att detta inte behöver medföra någon avgörande skillnad från praktisk synpunkt. Se Ot.prp. nr. 80 (1986–87), s. 65. Se även t.ex. Viggo Hagstrøm, *Kjøpsrett. 2. utgave ved Herman Bruslerud*. Universitetsforlaget 2015, s. 133–134 samt John Egil Bergem – Berte-Elen R. Konow – Stein Rognlien, *Kjøpsloven 1988 og FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsekrejøp med kommentarer. 3. utgave*. Gyldendal Akademisk 2008, s. 118–119.

²³ Notera att i motsats till CISG innehåller de nordiska köplagarna inte bestämmelser om tilläggstidsförfarande vid fel i varan. Det hindrar dock inte köparen att ge en skäligen tilläggstid för avhjälpan av fel och att felet inte avhjälpts inom en sådan tid kan inverka på bedömningen av avtalsbrottets väsentlighet som grund för hävning. Se t.ex. Björn Sandvik, *Är detta avtalsbrott väsentligt? En analys av rättspraxis om artikel 25 i CISG*. *Tidskrift for Rettsvitenskap* 2006, s. 222–269, 236. Resonemang torde även kunna överföras till NoKöpl och IsKöpl 22.2 §.

3 Allmänt om biförpliktelser vid köp

Biförpliktelser kan följa inte bara av själva köpeavtalet, utan även av praxis mellan parterna eller av sådana sedvänjor eller sådant handelsbruk som ska beaktas enligt exempelvis CISG artikel 9.²⁴ Det är även möjligt att vissa biförpliktelser kan följa av lojalitetsprincipen eller det som internationellt brukar kallas ”good faith and fair dealing”.²⁵

Biförpliktelser kan självfallet vara av varierande karaktär.²⁶ Sekretessbestämmelser och villkor om överföring av know-how eller information (om t.ex. kundbeteende) är exempel på typiska biförpliktelser i en mängd olika avtal. Avtalet kan exempelvis även – för att anknyta till CISG-fallet HD 2005:114 – förutsätta marknadsföringssamarbete. Låt vara att tvistefrågan i HD 2005:114 inte gällde marknadsföringssamarbetet, som inte var en biförpliktelse enligt själva köpeavtalet utan en förpliktelse enligt ett agenturavtal som anknöt till köpet.²⁷ I övrig CISG-praxis har tvister om biförpliktelser gällt bland annat villkor som ger köparen ensam-

²⁴ Se f.ö. även om skillnaden mellan bindande handelsbruk enligt CISG artikel 9.2 och nordisk rätt t.ex. Ramberg – Herre 2016, s. 120–122. Det avgörande enligt CISG artikel 9.2 är inte huruvida handelsbruket har nödvändig stadga och utbredning, utan handelsbruket blir bindande om parterna utifrån en objektiv avtalstolkningssmetod får anses ha accepterat detta handelsbruk som normalt i den aktuella avtals-situationen.

²⁵ Se även om ”good faith and fair dealing” och biförpliktelser t.ex. Luchinger i verket Schwenzer 2016, s. 519.

²⁶ För klarhetens skull kan förtydligas att begreppet ”biförpliktelse” inte avser sådana åtgärder som part ska vidta i sitt eget intresse för att bevara sin rätt, såsom skyldigheten att undersöka varan inom skäligen tid efter avlämnandet och att reklamera om uppdagade fel. Det har även framhållits att sådana ”non-actionable duties” inte ens är ”obligations” i strikt mening. Se t.ex. Mattias Lerch, Article 53 vid para. 6 i verket Christoph Brunner – Benjamin Gottlieb (eds), *Commentary on the UN Sales Law (CISG)*. Wolters Kluwer 2019.

²⁷ I HD 2005:114 hade en finsk säljare sålt ett stockhuspaket till en tysk köpare. Samma dag som köpeavtalet ingicks hade parterna slutit ett agenturavtal enligt vilket köparen i Tyskland skulle marknadsföra stockhus som tillverkades av säljaren. Det hus som utgjorde föremål för köpet var förutom som bostad för köparen och dennes familj även avsett som ett s.k. modellhus för marknadsföringen av säljarens stockhus inom ramen för agenturverksamheten. Säljaren väckte talan i Finland mot köparen för obetald köpeskilling för huspaketet. Här var det visserligen inte fråga om marknadsföringssamarbete som en biförpliktelse till köpet, eftersom det fanns separata avtal om köp och agentur inklusive marknadsföring. Uppenbarligen behandlade dock högsta domstolen avtalen som en helhet då domstolen fann att CISG var tillämplig, eftersom huset inte hade köpts uteslutande för personligt bruk eller för bruk av köparens familj eller i dennes hushåll (artikel 2 a). Se vidare Björn Sandvik, *The Battle for the Consumer: On the Relation between the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the EU Directives on Consumer Sales*. *European Review of Private Law* 20(4) 2012, s. 1097–1118 med anknytning till HD 2005:114, s. 1103–1104.

rätt att distribuera varor tillverkade enligt köparens design,²⁸ eller ensamrätt att distribuera varan vidare inom ett visst distrikt.²⁹ Omvänt finner man även fall där tvisten har gällt brott mot villkor som förpliktat parterna att inte distribuera varan utanför ett visst distrikt eller en viss region.³⁰ För övrigt har det antagits att internationella köp av högteknologi inte så sällan är förenade med villkor som förpliktar köparen att inte återexportera varan.³¹ Även vid export av vapen eller produkter av särskilt militärt intresse i övrigt kan finnas behov av sådana villkor.³² Som endast ett annat i praktiken viktigt exempel på biförpliktelser vid köp kan från praxis om CISG nämnas tvister i anslutning till skyldigheten att transportförsäkra varan.³³

Eftersom köplagarna i Finland och Sverige saknar bestämmelser som skulle göra lagarna direkt tillämpliga på också dylika förpliktelser, föreligger det en klar normativ skillnad jämfört med såväl CISG som den norska och isländska köplagen. Den närmare tolkningen blir öppen och oklar i avsaknaden av klara bestämmelser. Samtidigt kan emellertid biförpliktelser vara förenade med aspekter som medför oklarheter även i förhållande till CISG samt den norska och isländska köplagen. Som redan indikerats är dock distinktionen mellan huvud- och biförpliktelser inte helt entydig och dess betydelse bör inte heller överbetonas. Som framhållits kan i brist på klara stadganden möjligheterna att tillämpa KöpL komma att bero på en mängd

²⁸ Se Oberlandsgericht Frankfurt am Main (Tyskland) 17.9.1991.

²⁹ Se Oberlandsgericht Frankfurt am Main (Tyskland) 16.9.1991.

³⁰ Se t.ex. Cour d'Appel de Grenoble, Chambre Commerciale (Frankrike) 22.2.1995 där köparen hade sålt varan vidare till en distributör i Spanien i stället för att sälja varan vidare till distributörer i Sydamerika som avtalet förutsatte. Se även t.ex. U.S. District Court, S.D. Michigan (USA) 17.12.2001 om ett avtal som förbjöd säljaren att sälja varan inom vissa "restricted areas", samt Juzgado de Primer Instancia, n. 3 de Badalona (Spanien) 22.5.2006 där avtalet förutsatte att varan (bilar) skulle vidaresäljas i Mellanöstern, men säljaren befarade att varan i själva verket skulle distribueras vidare till Japan där säljaren redan hade en distributör.

³¹ Se Ramberg – Herre 2019, s. 93.

³² Handeln med sådana produkter inklusive återexport regleras bland mycket annat även genom Rådets förordning (EG) nr 428/2009 av den 5 maj 2009 om upprättande av en gemenskapsförordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden. Enligt artikel 1 avses med produkter med dubbla användningsområden "produkter, inbegripet programvara och teknik, som kan användas för både civila eller militära ändamål, samt alla varor som kan användas både för icke-explosiva ändamål och för att på något sätt bidra vid tillverkning av kärnvapen eller andra kärnladdningar".

³³ Se t.ex. Tribunal Supremo (Spanien) 1.7.2013. Se f.ö. även om transportförsäkringens betydelse Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce 6.6.2000.

omständigheter.³⁴ Det inkluderar inte minst sambandet mellan en huvud- och biförpliktelse, liksom den närmare naturen av biförpliktelsen i övrigt.

Man kan dela in biförpliktelser i *osjälvständiga biförpliktelser* å ena sidan och *självständiga biförpliktelser* å andra sidan.³⁵ Osjälvständiga biförpliktelser avser sådana förpliktelser som på olika sätt bidrar eller anknyter till uppfyllandet av parternas huvudförpliktelser. Självständiga biförpliktelser anknyter däremot inte på detta sätt till huvudförpliktelser. Som ska framgå nedan blir sådana aspekter relevanta också i förhållande till CISG, oaktat konventionens ordalydelse som gör CISG generellt tillämplig på alla biförpliktelser som följer av ett internationellt köp. Det ska understrykas att den följande framställningen inte gör anspråk på uttömmande behandling. Avsikten är närmast att utifrån vissa typsituationer lyfta fram de väner som döljs bakom de regelverk som vid första anblick kan tyckas leda i olika riktningar.

4 Närmare om parternas biförpliktelser

4.1 Köparens osjälvständiga biförpliktelser

Som framgått ovan sägs vår köplag gälla huvudsakligen parternas huvudförpliktelser, men det säger inget om vilka biförpliktelser lagen trots allt blir tillämplig på. Som också framgått är emellertid distinktionen mellan huvud- och biförpliktelser inte knivskarp och det kan finnas olika uppfattningar om till vilken kategori en viss förpliktelse borde anses höra.

I detta sammanhang kan noteras att de nordiska köplagarna behandlar köparens förpliktelse att betala varans pris på ett omfattande sätt. Enligt KöpL 48.2 § omfattar nämligen skyldigheten att betala ”även skyldighet att i enlighet med avtalet acceptera växel och ställa remburs, bankgaranti eller annan säkerhet samt att vidta de övriga åtgärder som krävs för att möjliggöra betalning”.³⁶ Bestämmelsen motsvaras av

³⁴ Se t.ex. Ramberg – Herre 2019, s. 91–94; jfr Ramberg – Routamo 1997, s. 19–22. Se även t.ex. John Kihlman – Jori Munukka – Ola Svensson, Köplagen. Karnov Group 2017, s. 239–240, samt härtill Sandvik 2019a, s. 177–185.

³⁵ Se även om begreppsanvändningen för finsk del Norros 2018, s. 215 med hänvisning till för svensk del Lena Olsen, Borgenärens val vid kontraktsbrott. Norstedts Juridik 1997, s. 62 och för norsk del Viggo Hagström, Obligasjonsrett. 2. utgåve. Universitetsforlaget 2011, s. 123.

³⁶ Torgny Håstad, Köprätt och annan kontraktsrätt. 6. upplagan. Iustus Förlag 2009, s. 165 framhåller för övrigt att köparens försummelse att exempelvis acceptera växel oberoende av KöpL 48.2 § även kunde

CISG artikel 54. Den citerade skrivningen kan åtminstone i princip uppfattas på två olika sätt: Antingen som en extensiv definition av köparens huvudförpliktelse att betala varans pris, eller som ett uttryck för sådana avtalade osjälvständiga biförpliktelser som nära bidrar eller anknyter till uppfyllandet av betalningsförpliktelsen.

Enligt de nordiska köplagarna ska köparen vidare ”medverka till köpet på ett sådant sätt som skäligen kan förväntas av honom för att säljaren ska kunna fullgöra köpet” (KöpL 50 § 1 punkten), och köparen förpliktas dessutom att hämta eller ta emot varan (KöpL 50 § 2 punkten). I finsk doktrin har också dessa förpliktelser ibland setts som huvudförpliktelser för köparen.³⁷ Enligt min uppfattning är det emellertid naturligare att karaktärisera förpliktelsen att medverka till köpet och att hämta eller ta emot varan som osjälvständiga biförpliktelser för köparen.³⁸ Säljarens möjlighet att avlämna varan är självfallet avhängig av att varan hämtas eller tas emot och KöpL 50 § 1 punkten avser medverkan som är nödvändig ”för att säljaren *ska kunna fullgöra köpet*”. Andra former av köparens medverkan faller däremot utanför tillämpningsområdet för KöpL 50 § 1 punkten.³⁹ Att man i de nordiska köplagarna har tagit fasta på dessa biförpliktelser får som framgått ses inte minst mot anpassningen till CISG (artikel 60).

Med tanke på tolkningen av KöpL 48.2 § samt 50 § förefaller visserligen distinktionen mellan huvud- och biförpliktelser liksom betydelsen härav bli av mera akademiskt intresse. Det ska ändå understrykas att köparens förpliktelse att medverka till köpet enligt KöpL 50 § 1 punkten kan omfatta en mängd skyldigheter. Köparens förpliktelse att medverka kan exempelvis bestå av att koordinera underleveranser eller att tillhandahålla ritningar, prototyper, modeller, personal, material, komponenter, forskningsinsatser eller speciella verktyg som krävs för att säljaren ska kunna framställa varor som ska tillverkas för köparen.⁴⁰ Här kan även anknytas till KöpL 60 § om köparens skyldighet att specificera varans form, mått eller andra egenskaper (se även CISG artikel 65). Också detta kan uppfattas som en osjälvständig biförpliktelse för köparen som anknyter till säljarens huvudförpliktelser. Försummar köparen specifikation enligt 60 § har säljaren rätt att göra specifikationen utifrån ”vad

konstituera ett anteciperat avtalsbrott. Se även om remburs från praxis om CISG Landgericht Kassel (Tyskland) 21.9.1995.

³⁷ Se Wilhelmsson – Sevon – Koskelo 2006, s. 19 som förefaller vara av denna uppfattning.

³⁸ Se även ovan vid fotnot 18 samt därtill t.ex. Kai Krüger. Norsk köpsrett. 4. utgave. Alma Mater 1999, s. 371 och Bergem – Konow – Rognlien 2008, s. 265–266.

³⁹ Se även t.ex. Kihlman – Munukka – Svensson 2017, s. 485 och Ramberg – Herre 2019, s. 448. Se även strax nedan om förhållandet mellan medverkan enligt KöpL 50 § 1 punkten och specifikation enligt 60 §.

⁴⁰ Se regeringens proposition till riksdagen med förslag till köplag 93/1986 rd (RP 93/1986 rd), s. 35, 98.

som kan antas vara i köparens intresse” och med bevarande av rätten ”att göra gällande andra påföljder”.⁴¹ Eftersom KöpL 60 § utgår från att säljaren kan göra specifikationen i köparens intresse är det strikt taget inte fråga om sådan nödvändig medverkan av köparen som avses i 50 § 1 punkten.⁴² Men om säljaren inte själv kan göra de nödvändiga specifikationerna enligt förutsättningarna i 60 § blir 50 § 1 punkten tillämplig.⁴³

Som ytterligare exempel på köparens skyldighet att medverka enligt KöpL 50 § 1 punkten nämns i motiven bland annat att skyldigheten ”kan bestå i att skaffa tillstånd eller licenser som fullgörelsen av avtalet kan förutsätta”.⁴⁴ En skyldighet att införskaffa tillstånd eller licenser kan bland annat följa av leveransklausuler. Som bekant används i de flesta internationella köp leveransklausuler som styr avlämnandet och riskövergången, vilkendera parten som ska ingå avtal om transport och transportförsäkra varan, samt kostnads- och uppgiftsfördelningen i övrigt.

I köpeavtalet sker valet av leveransklausul vanligen genom en hänvisning till Incoterms,⁴⁵ som har sammanställts av den Internationella Handelskammaren

⁴¹ Det är inte helt klart hur hänvisningen till ”andra påföljder” enligt 60 § ska tolkas, både när säljaren utnyttjar sin specifikationsrätt och när säljaren väljer att inte utnyttja denna rätt. Se t.ex. Ramberg – Herre 2019, s. 520–521 som särskilt diskuterar hävningspåföljden och som noterar bland annat skillnaden mot CISG som i artikel 64.1 a knyter hävningsrätten till att köparen inte fullgör ”någon av sina skyldigheter enligt avtalet och denna konvention”. Ramberg – Herre 2019 uppmärksammar bland annat möjligheten att säljarens utnyttjande av sin specifikationsrätt är en disposition som är oförenlig med hävning på grund av det avtalsbrott av köparen som aktualiserar specifikationen. Köparens specifikationsrätt enligt CISG artikel 65 har inte gett upphov till någon uppsjö av rättsfall. I Supreme Court of Poland 28.11.2013 ansågs dock att köparens försummelse att ge specifikation enligt CISG artikel 65 inte kunde betraktas som ett väsentligt avtalsbrott då säljaren själv kunde göra specifikationen. Oaktat formuleringen i CISG artikel 64.1 a förefaller möjligheten att häva köpet på grund av köparens försummelse att ge specifikation medföra samma tolkningsproblem enligt både KöpL och CISG.

⁴² Se dock RP 93/1986 rd, s. 107 där det anförs att köparens underlåtelse att ge specifikationer enligt 60 § ”omfattas av 50 § 1 punkten” med de påföljder som gäller vid brott mot 50 § 1 punkten (dvs. hävning enligt 55 § och skadestånd enligt 57.2 §). Som jag ser det är 60 § snarare ett komplement till medverkansförpliktelsen enligt 50 § 1 punkten. I t.ex. propositionen till den svenska köplagen hänvisas endast jämförelsevis till vad som gäller enligt 50 § 1 punkten. Se prop. 1988/89:76, s. 175.

⁴³ Se även för samma uppfattning Ramberg – Herre 2019, s. 520 och ovan vid fotnot 39. Exempelvis Hästad 2009, s. 176 anför endast: ”Bland köparens medverkansförpliktelser [...] bör även uppmärksammas 60 § angående *specifikation*”.

⁴⁴ Se RP 93/1986 rd, s. 98.

⁴⁵ Det förekommer dock även att tillämpningen av Incoterms utesluts i vissa branschavtal, inte minst i vissa standardavtal för stapelvaror (*commodities*) utarbetade av internationella organisationer. Dessa avtal inefattar i regel olika leveransklausuler såsom de utvecklats och tolkats i engelsk rätt. Se närmare Juana Coetzee, Incoterms® and the standardization of the international sale law, i verket Djakhongir Saidov (ed.), Research Handbook on International and Comparative Sale of Goods Law. Edward Elgar Publishing 2019, s. 257–259.

(ICC).⁴⁶ Parterna kan även välja att modifiera klausulerna i Incoterms,⁴⁷ men det bör ske med försiktighet, vilket illustreras av rättsfallet HFD 2016:152.⁴⁸ Incoterms har ibland ansetts ha ställning som internationellt handelsbruk enligt CISG artikel 9.2.⁴⁹ Om då parterna har avtalat om exempelvis klausulen CFR (Cost and Freight) eller CIF (Cost, Insurance and Freight) tolkas klausulen enligt Incoterms även utan partshänvisning.⁵⁰ Men det gäller inte nödvändigtvis i alla jurisdiktioner eller i

⁴⁶ Incoterms karaktäriseras ofta som ett standardavtal, men är i själva verket en samling tolkningsregler för olika leveransklausuler som är vanligt förekommande vid internationell handel. Arbetet med Incoterms inleddes år 1923 och resulterade i de första Incoterms 1936. Därefter har Incoterms utkommit i reviderade versioner gällande från åren 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000, 2010 och senast 2020. I samband med 2010 års version registrerade den Internationella Handelskammaren Incoterms som ett varumärke, vilket har kritiserats av t.ex. Jan Ramberg, Incoterms 2010. Penn State University Law Review 29(3) 2011, s. 422–424. Se även utförligt om Incoterms från finsk synpunkt Lauri Railas, Incoterms 2020. Käyttäjän käsikirja. Kauppakamari 2020.

⁴⁷ Se även om vanliga modifieringar av Incoterms t.ex. Jan Ramberg, Guide to Incoterms. Understanding and Practical Use. ICC Publikation No. 720E 2011, s. 41–43.

⁴⁸ I HFD 2016:152 var det fråga om tolkningen av vem som är rätt tullgäldenär enligt EU:s tullkodex, dvs. förordning (EEG) nr 2913/92, numera förordning (EG) nr 450/2008. I fallet hade en finsk köpare köpt varor av en nederländsk säljare. Varorna hade emellertid levererats till Finland direkt från säljarens leverantör i Malaysia. I köpeavtalet hade parterna modifierat leveransklausulen DDP (Delivered Duty Paid) – dvs. levererad förtullad – med tillägget ”VAT Excluded”, dvs. mervärdesskatt exkluderad. Vid tullformaliteterna i Finland hade speditören anmält köparen som deklaratant av varan. I egenskap av deklaratant antecknades köparen också som tullgäldenär, även om tull inte uppbars. Köparen betalade dock mervärdesskatt i enlighet med leveransklausulen som även framgick av bland annat fakturan. Närmare fyra år senare konstaterade Tullen att fråga inte var om en tullfri transaktion inom EU:s inre marknad; varan hade ju direktimporterats till Finland från Malaysia. Genom beslut av Tullen ålades köparen därför att betala antidumpingtull, mervärdesskatt beräknad på den, samt förhöjd tull. I besvären åberopade köparen bland annat att varan hade köpts enligt villkoret ”DDP VAT Excluded”, vilket även hade framgått av bland annat fakturan och övriga tullhandlingar. Men speditören hade helt enkelt felaktigt anmält köparen som deklaratant utan att specificera att detta inte gällde tull, utan endast mervärdesskatt. Högsta förvaltningsdomstolen fann att köparen inte var rätt tullgäldenär enligt EU:s tullkodex, vilket får anses vara tvivelstämmande korrekt. Men vid denna tolkning av tullkodexen ansågs deklarasuppgiften av speditören, tullbeslutet, fakturan, den betalda mervärdesskatten, Incoterms med mera sakna betydelse. När högsta förvaltningsdomstolen således drog undan i princip allt som kunde ha varit av relevans vid tolkningen, är det svårt att se vad den närmare tolkningen egentligen uppbars av. I själva verket bygger tolkningen på inte mycket mer än ett präktigt cirkelresonemang enligt vilket köparen inte var rätt tullgäldenär, eftersom köparen inte var rätt tullgäldenär. Se närmare Björn Sandvik, EU:s tullkodex och betydelsen av Incoterms – en kortfattad kommentar till HFD 2016:152. JFT 6/2016, s. 673–679. Fallet pekar även på att parterna gör klokt i att tydligt klargöra och kommunicera modifieringarna av Incoterms för alla berörda aktörer och även försäkra sig om att innebörden av de gjorda modifieringarna kan tydligt kommuniceras till alla aktörer.

⁴⁹ Intressant nog delas denna syn bland annat av domstolar i USA. Se t.ex. U.S. District Court, Eastern District of Pennsylvania 19.1.2016, där Incoterms gavs relevans som ”international widely recognized trade usage pursuant to Art. 9(2) CISG”. Se även t.ex. U.S. District Court, Southern District of Texas, Houston Division 7.2.2006. Notera även t.ex. U.S. Court of Appeals, Fifth Circuit 11.6.2003 där Incoterms ansågs vara tillämpliga enligt CISG artikel 9.2 som ”though not global, well known in international trade”.

⁵⁰ Se även från praxis om CISG t.ex. Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce 6.6.2000. I detta fall hade köpet skett enligt leveransklausulen CIF,

förhållande till alla leveransklausuler.⁵¹ Den rättsliga karaktären av Incoterms är inte helt etablerad. Incoterms är avsedda att kunna användas även vid nationella köp, men Incoterms motsvarar inte alltid nationellt handelsbruk eller olika nationella rutiner. Incoterms kan dessutom framstå som ett onödigt komplext instrument i en rent nationell miljö. Den finska Centralhandelskammaren har sammanställt regler för inhemska leveransklausuler i de mera lättöverskådliga Finnterms.⁵² I det följande uppmärksammas leveransklausulerna i Finnterms inte särskilt, men resonemanget som sådant blir relevant för även Finnterms.

I fråga om skyldigheten att skaffa tillstånd och licenser gäller enligt Incoterms 2020 regel B2 för samtliga leveransklausuler (dvs. klausulerna i E-, F-, C- och D-gruppen) att köparen där så krävs (*where applicable*) på egen risk och bekostnad ska skaffa export- och/eller importlicens eller annat myndighetstillstånd. Beroende på parternas val av leveransklausul i köpeavtalet kan köparen ha en varierande mängd övriga biförpliktelser enligt Incoterms 2020. Köparen kan exempelvis vara förpliktad

men utan att parterna i köpeavtalet hänvisade till Incoterms. Skadestånd för köparens uteblivna vinst fastställdes till 10 procent av varans värde med vägledning av CIF Incoterms som förutsätter en försäkring som täcker varans värde plus 10 procent. Påslaget om 10 procent är avsett att fungera som en standardiserad ersättning för utebliven vinst av varan. Se för övrigt även om säljarens försäkrings-skyldighet enligt klausulerna CIF och CIP Incoterms nedan vid fotnot 56.

⁵¹ Se utförligt och för en restriktiv inställning t.ex. William P. Johnsson, *Analysis of Incoterms as Usage under Article 9 CISG*. *Pennsylvania Journal of International Law* 2004, s. 379–430. Se bland den omfattande diskussionen i övrigt t.ex. Michael G. Bridge, *The International Sale of Goods*. Second Edition. Oxford University Press 2013, s. 525–527; Ramberg – Herre 2016, s. 203; Sandvik – Sisula-Tulokas 2013, s. 89; Djakhongir Saidov, *Trade usages in international sales law*, i verket Saidov 2019, s. 114, 117, 120. Speciellt klausulerna CIF och FOB har varit föremål för särskild diskussion utifrån engelsk rätt. Se utförligt Michael G. Bridge, *CIF and FOB contracts in English law: current issues and problems*, i verket Saidov 2019, s. 213–239. Det har även ansetts att beslutet av ICC att registrera Incoterms som ett varumärke (ovan fotnot 46) har inverkat menligt på möjligheterna att uppfatta Incoterms som ett uttryck för internationellt handelsbruk. Se särskilt den befogade kritik som Ramberg framför i Ramberg 2011, s. 422–424: ”The policy of the ICC – particularly expressed in connection with the launching of Incoterms® 2010 – has regrettably resulted in a decline of incoterms as an expression of international custom of trade”. Jag är benägen att hålla med. Incoterms främjas knappast av att ICC dessutom rekommenderat, att hänvisning till Incoterms görs med angivande av ”®”. Rekommendationen följs inte här (det är inte heller brukligt att tala om t.ex. Coca-Cola® eller Felix®); ICC:s rekommendation förefaller mera främja ICC:s egna intressen än Incoterms betydelse för den internationella handeln.

⁵² Finnterms 2001 har en liknande uppbyggnad som Incoterms, men Finnterms innehåller endast sex leveransklausuler (mot elva klausuler i Incoterms 2020) med lösningar som delvis avviker från närmast motsvarande klausuler i Incoterms. Leveransklausulerna i Finnterms 2001 är följande: NOL (Noudettavana lähettäjä/Ta be picked up from sender); FCA (Vapaasti kuljettajalla/Free Carrier); CPT (Kuljetus maksettuna/Carriage Paid to); CIP (Kuljetus ja vakuutus maksettuna / Carriage and Insurance Paid to); DDU (Toimitettuna/Delivered Duty Unpaid), samt TOP (Toimitettuna perille/Delivered at Place). Finnterms har inte tilldragit sig något nämnvärt intresse i doktrinen.

att ingå transportavtal,⁵³ utföra olika transportförberedande åtgärder, eller sköta lastningen av varan på avsändningsorten eller lossningen av densamma på destinationsorten. Som ytterligare exempel kan nämnas köparens skyldighet att genomföra olika export- eller importformaliteter, samt att tillhandahålla nödvändiga dokument eller ge behövlig information till säljaren. Utan att gå in på detaljer förefaller köparens förpliktelse att medverka till köpet enligt de nordiska köplagarna vara tillräckligt extensiv för att omfatta också sådana biförpliktelser som köparen kan ha enligt leveransklausuler. Om förpliktelsen inte är nödvändig ”för att säljaren ska kunna fullgöra köpet” i den mening som avses i KöpL 50 § 1 punkten, kan en utvidgande eller analog tillämpning av lagen vara möjlig och ändamålsenlig med beaktande av också köparens skyldighet att ge specifikationer enligt 60 §.

Det är i detta sammanhang över lag svårt att se, att någon drastisk skillnad i sak verkligen borde uppkomma enligt KöpL och SvKöpL jämfört med CISG liksom NoKöpL och IsKöpL. Mycket kunde tilläggas. Bara det ovan anförda pekar dock på att det blir alltför svepande att hävda, att köplagen gäller ”i huvudsak endast parternas huvudförpliktelser”.⁵⁴ Som delresultat av undersökningen så här långt kan sammanfattningsvis sägas, att KöpL utöver köparens huvudförpliktelse att betala varan pris även gäller sådana osjälvständiga biförpliktelser för köparen som centralt anknyter till uppfyllandet av parternas huvudförpliktelser.

4.2 Säljarens osjälvständiga biförpliktelser

Vår köplag innehåller inga explicita bestämmelser som skulle reglera säljarens förpliktelser lika extensivt som köparens förpliktelser enligt de ovan behandlade KöpL 48.2, 50 och 60 §. CISG ger uttryck för samma asymmetri, låt vara att det blir av mindre betydelse, eftersom konventionen enligt dess allmänna regler hur som helst gäller även alla biförpliktelser enligt köpeavtalet. Självfallet kan dock även säljaren på liknande sätt som köparen ha en mängd olika förpliktelser – enligt leveransklausuler eller i övrigt enligt köpeavtalet – som på något vis bidrar eller nära anknyter till uppfyllandet av huvudförpliktelser.⁵⁵ Det kan således också vara

⁵³ I t.ex. *Vitol SA v Beta Renewable Group SA* [2017] 2 Lloyd’s Rep. 338 var det fråga om ett köp FOB (Free on Board) och bland annat huruvida ”buyer’s failure to nominate vessel [...] relieved seller of obligation to deliver”.

⁵⁴ Ovan vid fotnot 17.

⁵⁵ Se utförligt även t.ex. Burghard Piltz, Article 31, i verket Stefan Kröll – Loukas Mistelis – Pilar Perales Viscasillas (eds), *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*. C.H. Beck – Hart – Nomos 2011, s. 426–438.

säljarens ansvar att skaffa licenser eller tillstånd, ingå transportavtal, sköta export- och/eller importformaliteter, tillhandahålla dokument och information osv. Det kan därtill särskilt påpekas att säljaren förutom vid CIF-köp är förpliktad att transportförsäkra varan även då det avtalats om CIP (Carriage and Insurance Paid to) enligt Incoterms 2020.⁵⁶

Som framgått ovan skiljer CISG över huvud taget inte mellan huvud- och biförpliktelse, medan köplagarna i Norge och Island gäller också alla säljarens biförpliktelse ”så långt det passer” att tillämpa NoKöpl respektive IsKöpl.⁵⁷ I Finland och Sverige blir rättsläget mera öppet då både Köpl och SvKöpl saknar liknande bestämmelser.⁵⁸ Som ska framgå nedan är det dock mycket som talar för att någon drastisk skillnad i praktiken inte behöver uppkomma mellan CISG och de nordiska köplagarna vad gäller den typ av biförpliktelse som diskuteras här.

I detta sammanhang är det naturligt att närma sig problematiken utifrån bestämmelserna om transportköp i de nordiska köplagarna. I CISG motsvaras dessa bestämmelser av artiklarna 31 och 32, som dock är utformade specifikt med tanke på internationella köp. Vad gäller Köpl riktas intresset mot 7.2 §, som fastslår platsen för avlämnandet vid distansköp ”om annat inte följer av en leveransklausul eller av

⁵⁶ Ännu enligt Incoterms 2010 omfattade säljarens skyldighet att transportförsäkra varan endast en minimiförsäkring enligt klausul C i Institute Cargo Clauses eller motsvarande villkor, om inte parterna särskilt avtalat om utökad försäkringsskydd. Minimiförsäkringen ersätter endast godsskada i samband med att transportmedlet utsatts för skada eller råkat ut för svårigheter, medan skada på eller förlust av godset till följd av andra orsaker inte ersätts. I regel har köparen därför behov av utökad försäkringsskydd. Enligt Incoterms 2020 varierar emellertid kravet på försäkring mellan klausulerna CIF och CIP. Enligt CIF – som endast är avsedd för sjötransporter – kvarstår kravet på minimiförsäkring, om inte parterna avtalat om utökad skydd. CIP utgår däremot från att säljarens försäkringsskyldighet avser utökad skydd enligt klausul A i Institute Cargo Clauses eller motsvarande villkor, om inte parterna särskilt avtalat om ett lägre skydd. Enligt klausul A ersätts alla godsskador under transporten förutom sådana som uttryckligen utesluts i villkoren. Se utförligt om Institute Cargo Clauses och liknande villkor av internationell betydelse t.ex. K. S. Vishwanath, *Insuring Cargos*. Seamanship International 2010.

⁵⁷ Se ovan vid fotnoterna 22–23.

⁵⁸ I NU 1984:5, s. 166 betonades från dansk, finsk och svensk sida att man avstod från en lika omfattande reglering av säljarens förpliktelse som i förslaget till NoKöpl (Island deltog i NU 1984:5 endast som observatör, varför betänkan det inte innehåller något förslag till isländsk köplag). För dansk, finsk och svensk del ansågs att påföljdssystemet bör gälla endast ”avtalsbrott som hänför sig till parternas viktigaste förpliktelse på grund av köpeavtalet”. I övrigt fann man det lämpligt att ”lämna rättsläget öppet”. Detta uttalande som sådant bortser dock från att också biförpliktelse kan vara av största vikt för möjligheterna att uppfylla olika huvudförpliktelse. Och som ska framgå strax nedan knyter varken Köpl eller SvKöpl explicit påföljder till säljarens förpliktelse enligt 8 §, även om dessa förpliktelse blir nog så viktiga för följörändringen av avtalet.

avtalet i övrigt”.⁵⁹ Om säljaren inte själv ombesörjer (utför) transporten, sker avlämnandet vid distansköp när varan har överlämnas till den självständiga transportör som åtagit sig transporten från avsändningsorten.⁶⁰ Även om säljaren inte själv utför transporten kan det följa av en leveransklausul eller av köpeavtalet i övrigt att det ankommer på säljaren att ordna transporten av varan. Av KöpL 8 § framgår att säljaren i så fall ska ”ingå avtal om transporten till bestämmelseorten med lämpligt transportmedel och på sedvanliga villkor för en sådan transport”.⁶¹ Det gäller oberoende av om säljaren ska ingå transportavtalet i eget namn eller endast som ombud för köparen.⁶²

Bestämmelserna i KöpL 7 och 8 § innebär emellertid ingen uttömmande reglering av de förpliktelser som säljaren kan ha i anknytning till avlämnandet av varan enligt leveransklausuler eller köpeavtalet i övrigt. I motiven till både KöpL och SvKöpL betonas dessutom att lagarna inte reglerar påföljderna av att säljaren inte fullgör sina skyldigheter att ingå transportavtal enligt 8 §.⁶³ I Norge och Island förs anpassningen till CISG däremot längre; som framgått gäller både NoKöpL och IsKöpL i tillämpliga delar (”så langt det passer”) säljarens samtliga biförpliktelser. För finsk och svensk del får man enligt köplagsmotiven i stället falla tillbaka på allmänna avtalsrättsliga principer om säljaren inte uppfyller sina förpliktelser enligt 8 §. Som exempel nämns allmänna principer om skadestånd och om hävning av avtalet om avtalsbrottet är väsentligt.⁶⁴ Men dessa principer motsvarar inte nödvändigtvis regleringen i KöpL,

⁵⁹ CISG artikel 31 saknar ett omnämnande av att annat kan följa av en leveransklausul eller avtalet i övrigt. Som Ramberg – Herre 2016, s. 216 noterar är ett sådant omnämnande dock inte nödvändigt med beaktande av avtalsfriheten (artikel 6).

⁶⁰ Varken CISG eller de nordiska köplagarna preciserar när varan ska anses vara ”överlämnad” till transportören. Regleringen får dock tolkas mot transporträttsliga regler och principer om när varan ska anses ha mottagits för befordran av transportören på sådant sätt att transportörens ansvarsperiod inleds. Se även resonemanget i RP 93/1986 rd, s. 50–51 och om CISG t.ex. Sandvik – Sisula-Tulokas 2013, s. 82, 90. Se även närmare om särskilt sjötransportörens ansvarsperiod Björn Sandvik, NJA 1951 s. 130 *Selma Thordén*, i verket Johan Schelin (red.), *Sjörättsliga landmärken*. Skrifter utgivna av Axel Ax:son Johnsons institut för sjörätt och annan transporträtt nr 27/2018, s. 13–26. Se dock Piltz 2011, s. 416 som förefaller mena, att ”överlämnande” enligt CISG artikel 31 a – se även CISG artikel 67.1 om riskövergången – i all händelse förutsätter att varan lastats på transportmedlet. Denna tolkning skulle närmats motsvara FOB (Free on Board) Incoterms (även i t.ex. Helsingfors hovrätt 31.5.2004 tolkades CISG på detta sätt), men i allmänhet anses att CISG artikel 31 a motsvarar FCA (Free Carrier) Incoterms.

⁶¹ Se även CISG artikel 32.2 samt om de krav som härvid kan ställas inte bara på valet av själva transportmedlet utan även på transportrutten t.ex. Piltz 2011, s. 449–450.

⁶² Se även RP 93/1986 rd, s. 51.

⁶³ Se RP 93/1986 rd, s. 51 och prop. 1988/89:76, s. 73–74.

⁶⁴ Se RP 93/1986 rd, s. 51. I prop. 1988/89:76, s. 74 anförs att ”främst torde skadestånd komma i fråga men även andra påföljder kan bli aktuella”. I NU 1984:5, s. 166 antas i detta sammanhang att köplags-

varken i fråga om hävning eller i fråga om skadestånd.⁶⁵ Vidare märks att våra allmänna principer inte har ansetts medge krav på fullgörelse av biförpliktelser.⁶⁶ Samtidigt behöver det inte medföra någon skillnad jämfört med CISG, eftersom artikel 28 tillåter att en domstol inte avkunnar dom på fullgörelse om domstolen inte skulle göra det enligt nationell rätt i ett motsvarande fall.⁶⁷

Om säljaren dock har försummat sin skyldighet att ingå ett transportavtal enligt KöpL 8 § kan det knappast anses att säljaren har uppfyllt sin huvudförpliktelse att avlämna varan.⁶⁸ Det är dessutom tänkbart att tolka ”avlämnande” mera extensivt så att begreppet omfattar alla sådana nära anknytande åtgärder av säljaren som är nödvändiga för att köparen ska kunna ta emot (eller vid hämtningsköp hämta) varan enligt avtalet. Enligt Incoterms är säljaren skyldig att bistå köparen med en mängd sådana åtgärder. Det kunde kanske till och med hävdas att det objektiva syftet med 8 § är att peka på en sådan extensiv tolkning av ”avlämnande”. Genom denna tolkning kunde symmetri uppnås med det som gäller för köparen i fråga om dennes medverkansförpliktelse (50 § 1 punkten) och betalningsförpliktelse (48.2 §). Man kan således argumentera för att också KöpL och SvKöpL bör kunna tillämpas på säljarens ansvar vid försummelse att fullgöra sina skyldigheter enligt bland annat 8 §. I varje fall bör laganalogier vara möjliga.⁶⁹ Det kan för övrigt särskilt påpekas att

förslagets principer ”i stor utsträckning torde [...] kunna bli vägledande även för bedömningen av sådana avtalsbrott som lämnas oreglerade”.

⁶⁵ Det är bland annat klart om tilläggstidsförfarandet för hävning enligt KöpL reflekterar en allmän princip. Exempelvis Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 65 betonar att tilläggstidsförfarandet enligt KöpL 25.2 § ”ännu är relativt nytt i finsk rätt”. Mika Hemmo, Sopimussoikeus II. Toinen painos. Talentum 2003, s. 357 förefaller dock betrakta tilläggstidsförfarandet som en allmän princip, dock närmast med hänvisning till KöpL 25.2 §. Möjligen indikerar NoKöpL och IsKöpL 22.2 § (ovan vid fotnoterna 22–23) att tilläggstidsförfarandet inte är en allmän princip i Norge och Island. Det är vidare möjligt att de faktorer som kan beaktas vid bedömningen av avtalsbrottets väsentlighet i vissa avseenden skiljer sig mellan KöpL och allmänna principer. Se även till detta t.ex. diskussionen av Ola Svensson, Tankar om hävningsreglerna i köplagen. SvJT 2019, s. 295–311. Förhållandet mellan allmänna principer om skadestånd inom kontrakt och köplagens stadganden om skadestånd har blivit föremål för omfattande diskussion. Se närmare nedan avsnitt 4.3.

⁶⁶ Se t.ex. Norros 2018, s. 216 med hänvisningar till även övrig nordisk doktrin. Notera dock att KöpL 53.1 § medger krav på uppfyllande av köparens biförpliktelse att medverka till köpet enligt 50 § 1 punkten. Något motsvarande gäller däremot inte köparens biförpliktelse att hämta eller ta emot varan enligt 50 § 2 punkten. Se även nedan vid fotnot 105.

⁶⁷ Ibland har ansetts att krav på fullgörelse inte får ursäktas enligt CISG artikel 28 om det skulle strida mot konventionens principer om kontrollansvar i artikel 79. Se t.ex. Sandvik 2004, s. 38–39, 47 med hänvisningar.

⁶⁸ Se även t.ex. Ramberg – Herre 2019, s. 92.

⁶⁹ Se även Kihlman – Munukka – Svensson 2017, s. 240–241 om situationen då varan sänts till fel ort. Samma tolkning bör kunna gälla även vid oriktiga instruktioner om utlämnandet av varan på destinationsorten etc.

säljarens försummelse av sina skyldigheter enligt bland annat KöpL 8 § också kan konstitueras ett anteciperat avtalsbrott.⁷⁰

I vissa avseenden kan dock KöpL och SvKöpL förefalla mera svårhanterliga. Anta att säljaren i enlighet med 7.2 § har överlämnat varan till den transportör som åtagit sig transporten från avsändningsorten, men försummat att välja ett lämpligt transportmedel enligt 8 §. Detta liksom övriga exempel på s.k. orderstridiga försändelser var omdiskuterade i tidigare rätt.⁷¹ Ett olämpligt transportmedel kan medföra att varan skadas eller förloras under transporten. En sjötransporterad vara kan gå förlorad om fartyget förliser för att det var sjövärdigt, eller en vara som är känslig för fukt eller värme kan skadas om transportmedlet saknar nödvändig ventilation eller kylkapacitet osv.⁷² Oaktat den orderstridiga försändelsen har varan avlämnats på avsändningsorten enligt KöpL 7.2 §, varvid även risken för varan har övergått på köparen enligt 13 §. Detsamma gäller enligt Incoterms då parterna avtalat om en leveransklausul i grupperna C och F. Frågan är då om säljaren – trots riskövergången – ska ansvara för allt som kan hända med varan till följd av att säljaren har försummat att välja ett lämpligt transportmedel.

I tidigare rätt närmade man sig ofta problematiken kring orderstridiga försändelser utifrån rättsfigurerna *perpetuatio obligationis* eller *casus mixtus cum*

⁷⁰ Se även t.ex. RP 93/1986 rd, s. 109 där det anknyts till att ”säljaren efter köpet har underlåtit att vidta åtgärder som är nödvändiga för att köpet skall kunna fullgöras i rätt tid eller på rätt sätt”. Se om CISG t.ex. Djakhongir Saidov, Article 71, i verket Kröll – Mistrelis – Perales Viscasillas 2011, s. 921 som anknyter till FOB-köp och fartygets bristande lastkapacitet, låt vara att exemplet inte avser skyldigheten att ingå transportavtal.

⁷¹ Se t.ex. Tore Almén, Om köp och byte av lös egendom. Fjärde delvis omarbetade upplagan ombesörjd av Rudolf Eklund. Norstedts 1960, s. 222, 369–382 och Knut Rodhe, Obligationsrätt. Norstedts 1956, s. 462–465. Se även om den ännu gällande danska köplagen från år 1906 t.ex. Søren Theilgaard – Aqbal Amiri – Thesis Jacobsen, Købeloven med kommentarer. 4. udgave. Karnov Group 2017, bl.a. s. 176–178, 271–272, 348–354.

⁷² En flyktig blick i rättspraxis räcker för att konstatera att det inte är ovanligt att en vara skadas under transport till följd av t.ex. fukt, värme eller kyla, låt vara att det inte behöver innebära att försändelsen var orderstridig. Se t.ex. *Volcafe Ltd and Others v Compania Sud Americana de Vapores SA* [2019] 1 Lloyd’s Rep 21: kaffeböner som sjötransporterades i container fuktskadades genom kondens; *Kyokuyo Co Ltd v AP Møller Maersk A/S* [2017] 1 Lloyd’s Rep. 580: frusen tonfisk som containerlastats skadades under sjötransport genom upptining; UfR 2017 s. 3651 (SøHa): ett parti sushi skadades under sjötransport på grund av värme i containern till följd av strömavbrott; ND 2012 s. 379 (SøHa) och ND 2012 s. 352 (SøHa): godset skadades av för hög temperatur under transporten. Se även bland annat rättsfalls-hänvisningarna i Sandvik 2004, s. 239–242.

culpa,⁷³ dock utan någon helt enhetlig linje.⁷⁴ Dessa principer kan sammanfattas som ett strikt ansvar för skador som annars kunde betraktas som inadekvata.⁷⁵ I förhållande till KöpL och SvKöpL har med hänvisning till dessa principer antagits att säljaren vid orderstridiga försändelser kan tänkas ansvara även för det som händer med varan efter riskövergången, dock så att mycket skulle bero på avtalsbrottets karaktär.⁷⁶ I finsk rätt är dessa principer dock inte helt etablerade,⁷⁷ och mycket tyder snarast på att åtminstone *casus mixtus*-ansvar inte gäller som allmän princip i finsk rätt.⁷⁸ Till detta kommer emellertid att det är överflödigt att argumentera utifrån dessa principer med tanke på den aktuella frågan.

Om varan försämras efter riskövergången klargör de nordiska köplagarna 21.2 § på samma vis som CISG artikel 32.2 att ett ansvarsgrundande fel föreligger ”om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott”. En orderstridig försändelse i form

⁷³ *Perpetuatio obligationis* har fått sitt innehåll med tanke på dröjsmål. Principen innebär enkelt uttryckt att en avtalsgäldenär som gjort sig skyldig till ett dröjsmål inte kan undgå ansvar med åberopande av att andra omständigheter vid sidan om avtalsbrottet hur som helst hade medfört dröjsmålet. Se närmare t.ex. Hjalmar Karlgren, *Perpetuatio obligationis*. Tidsskrift för Rettsvitenskap 1955, s. 361–385. Ett ansvar för *casus mixtus cum culpa* följer samma tankemönster. Det innebär enkelt uttryckt att skadeorsakaren även ansvarar för omständigheter som vid sidan om det culpösa beteendet har medverkat till skadan. Se närmare t.ex. Fredric Oscarson, *Casus mixtus cum culpa* – en rättsprincip i förändring. Nordisk Försäkringstidskrift 2005, s. 329–339; Timo Saarenpää, *Casus mixtus cum culpa* – periaate osana vahingonkorvausoikeuden järjestelmää, i verket Tapani Lohi (toim.), *Oikeustiede – Jurisprudentia XLVIII*. Suomalainen Lakimiesyhdistys 2015, s. 271–341; Märten Schultz, *Casus mixtus cum culpa*. Juridisk Tidskrift 2004–05, s. 680–692.

⁷⁴ Se t.ex. ovan fotnot 71 anförda arbeten. Tvistefrågan gällde bland annat om avtalsgäldenären skulle stå faran även om skaderisken inte ökat genom den orderstridiga försändelsen.

⁷⁵ Oscarson 2005, s. 329 talar om ansvar som ”smittar av sig” på inadekvata skador.

⁷⁶ Se Ramberg – Routamo 1997, s. 20 och Ramberg – Herre 2019, s. 92.

⁷⁷ Se utförligt Saarenpää 2015, s. 271–341, särskilt s. 314–321 om kontraktuella förhållanden.

⁷⁸ I Sverige har ett *casus mixtus*-ansvar bekräftats i NJA 2004 s. 756 I och II om skador på stulna bilar, medan något sådant ansvar inte återses i det liknande finska HD 2012:3. I fallet hade A kört av vägen med en bil som A olovligen tagit i bruk och därefter lämnat bilen i skadat skick vid platsen för utkörningen. Bilen hade senare hittats bränd på samma plats. A ansvarade för de skador på bilen som bedömdes ha uppkommit genom avkörningen, men inte för de senare skador som uppkommit genom att bilen bränts. Notera även lösningen i skadeståndslagen (412/1974, SkadeståndL) 6 kap. 1 §, enligt vilken skadeståndet kan jämkas bland annat om ”annan omständighet, som ej hörde till den skadevällande handlingen, även bidragit till skadan uppkomst”. HD 2012:3 anknyter visserligen inte till denna kausalitetsregel om jämkning på grund av ”annan medverkande omständighet”. Bestämmelsen omfattar dock *casus mixtus cum culpa*. Björn Sandvik, *Miljöskadeansvar*. Åbo Akademis Förlag 2002, s. 71–77 förordar en restriktiv tolkning om skadevällaren ansvarar på basis av ett strikt ansvar. En motsvarande bestämmelse saknas bland annat i skadeståndslagarna i de övriga nordiska länderna. Bestämmelsen i SkadeståndL 6 kap. 1 § reflekterar snarast principen om *novus actus interveniens*. Se om principen Märten Schultz, *Novus actus interveniens*, i verket Algot Bengtsson m.fl. (red.), *Stockholm Centre for Commercial Law Årsbok XI*. Jure 2020, s. 363–372.

av att säljaren har försummat att välja ett lämpligt transportmedel är i all händelse ett avtalsbrott enligt KöpL 8 §.⁷⁹ Om en orderstridig försändelse i stället medför dröjsmål har en analogi förespråkats.⁸⁰ Även om avlämnandet sker i tid på avsändningsorten kan ju en orderstridig försändelse också medföra att varan anländer för sent till destinationsorten, eller att utlämnandet av varan till köparen fördröjs. Samtidigt kan köparen ha förbundit sig vidare i förhållande till sina egna kunder etc. Eftersom en och samma orderstridiga försändelse kan orsaka både dröjsmål och fel i varan, är det även till fördel om säljarens ansvar kan bedömas på likartade grunder.

Det kan vidare noteras att Incoterms (sedan 2010 års version) inte uppställer någon uttrycklig skyldighet för säljaren att välja ett lämpligt transportmedel med tanke på de klausuler som förpliktar säljaren att ingå transportavtal. Men det i sig innebär knappast ett åsidosättande av säljarens skyldighet härtill enligt de nordiska köplagarna 8 § eller motsvarande CISG artikel 32.2. En skyldighet att välja ett lämpligt transportmedel kan implicit även följa av att transportavtalet också enligt Incoterms ska ingås på ”sedvanliga villkor” (*on usual terms*),⁸¹ liksom av säljarens plikt att transportförsäkra varan enligt klausulerna CIF och CIP.⁸²

Det är över huvud taget svårt att se något bärande skäl för att behandla säljarens förpliktelser avsevärt annorlunda än köparens förpliktelser enligt 48.2, 50 och 60 § i de nordiska köplagarna. Detta gäller även KöpL och SvKöpL. Vad gäller specifik säljarens skyldighet att ingå avtal om transportförsäkring kan den förpliktelsen i hög grad ses som en spegelbild av köparens skyldighet att ställa bankgaranti eller annan säkerhet enligt KöpL 48.2 §. Tre huvudsakliga lösningsalternativ är möjliga: Säljarens huvudförpliktelse att avlämna varan kan tolkas extensivt såsom

⁷⁹ Se även t.ex. RP 93/1986 rd, s. 62 där som exempel på tillämpningen av KöpL 21.2 § till bl.a. att säljaren försummat sina skyldigheter med avseende på ”förpackning och transport av varan” (se även om förpackning 17.2 § 4 punkten). Se även om CISG t.ex. Schwenzer, Article 36, i verket i Schwenzer 2016, s. 625 om bland annat ”the selection of an unreliable carrier” och ”the choice of the wrong delivery route”.

⁸⁰ Se Kihlman – Munukka – Svensson 2017, s. 240. Se f.ö. även t.ex. Kihlman, CISG. En kommentar. Karnov Group 2015, s. 231 om det krav på både transportmedlets och transportvägens snabbhet som följer av säljarens skyldighet att ingå transportavtal på sedvanliga villkor och att välja ett lämpligt transportmedel. Se även ovan fotnot 79 om ”the choice of the wrong delivery route”.

⁸¹ Se även t.ex. Ramberg – Herre 2016, s. 218–219 som även anför att det vid utformningen av Incoterms 2010 inte ansågs riktigt att säljaren skulle åta sig ett ansvar gentemot köparen för val av ett lämpligt transportmedel ”och därmed t.ex. skulle anses ha garanterat ett fartygs sjövärdighet”. Mot detta kan invändas att t.ex. sjövärdighet hur som helst torde vara ett krav för avtalsmässighet vid sjötransporter. Se t.ex. Sandvik 2019a, s. 181 fotnot 41 med hänvisningar.

⁸² Vid transportförsäkring uppställer försäkringsgivaren regelmässigt villkor om krav på sjövärdighet eller att transportmedlet i övrigt är ”transportdugligt”.

inkluderande ”biförpliktelser” som har nära anknytning till avlämnandet,⁸³ eller KöpL kan bli analogt tillämplig på sådana biförpliktelser. I sista hand kan säljaren ansvara enligt allmänna avtalsrättsliga principer.⁸⁴ Utan att här gå in på detaljer torde slutresultatet enligt de olika alternativen bli detsamma i stor utsträckning, och någon drastisk skillnad jämfört med regleringen av biförpliktelser i CISG, NoKöpL och IsKöpL torde i praktiken knappast uppkomma.

4.3 Parternas självständiga biförpliktelser

Det ska framhållas att dikotomin mellan osjälvständiga och självständiga biförpliktelser inte är helt entydig, och på samma vis som när det gäller huvud- och biförpliktelser kan det finnas olika uppfattningar om till vilken kategori en viss förpliktelse borde hänföras. Hur som helst är det inte givet att köprättsliga lösningar alltid är lika lämpade för sådana biförpliktelser som inte nära anknyter till uppfyllandet av parternas huvudförpliktelser. De flesta exempel på biförpliktelser som behandlats ovan i avsnitt 3 avser sådana självständiga biförpliktelser såsom villkor om sekretess, konkurrensbegränsningar eller marknadsföringssamarbete. Eftersom både KöpL och SvKöpL saknar bestämmelser som skulle göra lagarna tillämpliga på även alla biförpliktelser, är rättsläget öppet. Vilken relevans KöpL får eller kan tänkas få här måste ses inte minst mot dels möjligheterna att tillämpa lagen analogt, dels mot dess betydelse som en återspeglning av allmänna avtalsrättsliga principer.⁸⁵ Som så ofta när det gäller analogislut och allmänna principer finns det osäkerhetsmoment. Fråga måste i allt väsentligt bli om en helhetsbedömning *in casu* med beaktande av inte minst förpliktelsens närmare karaktär.

Det är omdiskuterat om de CISG-inspirerade nordiska köplagarna kan sägas ge uttryck för allmänna avtalsrättsliga principer i samma utsträckning som de skandinaviska köplagarna. Inte minst projektet Restatement of Nordic Contract Law (2016) visar likväl att stöd för allmänna principer alltjämt i betydande grad söks i köprätten.⁸⁶ Även i motiven till KöpL antas att ”många av principerna i köplagen är

⁸³ Jfr till detta diskussionen ovan vid fotnot 36 om förpliktelser som anknyter till betalningen enligt KöpL 48.2 §.

⁸⁴ Jag återkommer till betydelsen av allmänna avtalsrättsliga principer nedan i avsnitt 4.3.

⁸⁵ Se även till detta t.ex. Ramberg – Herre 2019, s. 93–94, samt Sandvik 2019a, s. 182–184.

⁸⁶ Se Ole Lando m.fl. (eds), Restatement of Nordic Contract Law. Jurist og Økonomforbundets Forlag 2016.

uttryck för allmänna avtalsrättsliga principer”.⁸⁷ Motiven hänvisar särskilt till skyldigheten att ge motparten meddelanden,⁸⁸ rätten och skyldigheten att avhjälpa fel,⁸⁹ samt kravet på att avtalsbrottet måste vara väsentligt för att avtalet ska kunna hävas.⁹⁰ Samtidigt understryks att KöpL har utformats med tanke på ”köp av varor och att lagens regler inte på alla punkter är lämpade att tillämpas på andra avtal”.⁹¹ Den fråga som har väckt mest diskussion är om också skadestandsregleringen i de nordiska köplagarna kan sägas reflektera allmänna principer.⁹² Skadestandsansvaret enligt köplagarna bygger som bekant är dels på anpassning till CISG genom det stränga kontrollansvaret, dels på egna lösningar genom att endast direkt förlust ersätts enligt kontrollansvaret i köplagarna. Ersättning för också indirekt förlust förutsätter vårdslöshet eller avvikelse från en särskild utfästelse.⁹³

⁸⁷ Se RP 93/1986 rd, s. 13.

⁸⁸ Det kan även noteras att högsta domstolen i HD 2020:6 uttalar att krav på reklamation inom skälig tid är en allmän princip (domskälen punkt 12).

⁸⁹ Det är historiskt tveksamt om det vid sidan om entreprenadrätten har existerat någon princip om en *skyldighet* (dvs. inte bara en rätt) att avhjälpa fel. Se även om utvecklingen i kontraktsrätten t.ex. Lasse Simonsen, *Prisavslag og erstatning for mengler ved fast eiendom*. Gyldendal 2019, s. 13–19. Notera till detta även att jordabalken (540/1995) saknar regler om avhjälpan av fel som en självständig påföljd. Se f.ö. även för några kritiska synpunkter om avhjälpan av fel och andra krav på fullgörelse Jan Hellner, *Specific Performance in Swedish Contract Law*. Scandinavian Studies in Law 1999, s. 13–24. NJA 2018 s. 653 gäller ersättning för avhjälpningskostnader i ett entreprenadavtal. Avtalet tolkades i belysning av dispositiv rätt och den rättsliga regleringen i köplagstiftningen ansågs vara av särskild betydelse.

⁹⁰ Se dock även ovan fotnot 65.

⁹¹ Se RP 93/1986 rd, s. 13.

⁹² Heikki Halila – Mika Hemmo, *Sopimustyytit. 2. painos*. Talentum 2008, s. 29 menar att KöpL har försatt de allmänna principerna om kontraktuell skadeståndsskyldighet i ett slags jämsningstillstånd.

⁹³ Se Sandvik 2004 för utförlig diskussion om skadestandsregleringen i KöpL och CISG. Se även utförligt om möjligheterna att se regleringen i KöpL som ett uttryck för allmänna principer i Björn Sandvik, *Voidaanko kontrollivastuuta pitää sopimusoikeuden yleisenä periaatteena? Kontrollivastuun kehitys ja asema sopimusoikeuden järjestelmässä*. Lakimies 5/2014, s. 651–674 (Sandvik 2014b), samt Björn Sandvik, *Finns det en allmän avtalsrättslig princip om kontrollansvar? Rättsutvecklingen i Finland*. Juridisk Tidskrift 2014–15, s. 369–393. Här förespråkas att kontrollansvaret kan ses som en allmän princip i näringsverksamhet för de fall att avtalsbrottet inte knyts till vårdslöshet. Kontrollansvaret med förebild i CISG framstår i allt väsentligt som ett utpräglat näringsidkaransvar. Den allmänt kritiserade och oerhört komplicerade distinktionen mellan direkt och indirekt förlust förtjänar däremot inte att upplyftas till en allmän princip. För ett färskt svenskt perspektiv med komparativa utblickar kan hänvisas till Christina Ramberg, *Skadestånd vid avtalsbrott – förslag till analysmodell (de lege lata)*. SvJT 2020, s. 589–604. Se även till detta Johan Adelstam – Niklas Arvidsson, *Avtalsbrott och skadestånd – skuldprincipen i svensk rätt*. SvJT 2020, preprint 2020-09-23.

Det torde finnas en bred förståelse för att det är en skillnad mellan resultatförpliktelser och omsorgsförpliktelser (insatsförpliktelser).⁹⁴ Vid resultatförpliktelser åtar sig avtalsgäldenären att prestera ett visst resultat. Vid omsorgsförpliktelser åtar sig gäldenären att med omsorg eftersträva bästa möjliga resultat. Vilken typ av förpliktelse det är fråga om beror i sista hand på avtalstolkning,⁹⁵ och ett och samma avtal kan innehålla båda typerna av förpliktelser (blandade avtal).

Utmärkande för parternas huvudförpliktelser vid köp är att de är typiska resultatförpliktelser. Om säljaren inte avlämnat en avtalsenlig vara såsom avtalet förutsätter eller om köparen inte betalat varans pris enligt avtalet, föreligger ett avtalsbrott, även om det inte beror på någon vårdslöshet på parternas sida. Regleringen i både CISG och de nordiska köplagarna är i allt väsentligt anpassad till detta. Det finns vissa undantag. Med avvikelse från den objektiva felbedömningen i övrigt knyter KöpL 19 § 2 punkten felbedömningen till säljarens underlåtelse att upplysa köparen om sådana fel som säljaren haft orsak att känna till.⁹⁶ En säljare i god tro kan av naturliga skäl inte ha någon upplysningsplikt. I KöpL 72–78 § förpliktas parterna att vidta ”skäliga åtgärder” för vård av varan och att välja vårdåtgärder med ”omsorg”.⁹⁷ Enligt KöpL 2 § tillämpas köplagen på blandade avtal där säljaren förutom att leverera en vara också ska utföra arbete eller andra tjänster för köparen, förutsatt att tjänsten inte är den övervägande delen av avtalshelheten.⁹⁸ Om KöpL blir tillämplig enligt 2 § kan

⁹⁴ Se från nordisk rätt redan Rodhe 1956, där distinktionen presenteras på s. 20–22. Se för finsk del t.ex. Norros 2018, s. 202–210 med hänvisningar till även nordisk och annan utländsk rätt. Distinktionen mellan resultat- och omsorgsförpliktelser har även accepterats i t.ex. Unidroit Principles of International Commercial Contracts (2016) artikel 5.1.4, Draft Common Frame of Reference (2009) artiklarna IV.C.–2:105 och 2:106, samt förslaget till en gemensam europeisk köplag i KOM(2011) 635 slutlig, bilaga I, artikel 148.

⁹⁵ Se t.ex. Sandvik 2014b, s. 670 som även lyfter fram avtalsteknikens betydelse.

⁹⁶ CISG saknar en motsvarighet till KöpL 19 § om köp av varor ”i befintligt skick” (eller motsvarande förbehåll).

⁹⁷ I RP 93/1986 rd, s. 124–125 lyfts särskilt fram att det inte framgår vilken påföljden är om säljaren eller köparen försummar sin vårdplikt. Om dock varan försämrats av att säljaren inte har vidtagit skäliga vårdåtgärder anförts att det kan betraktas som ett fel i varan och att köparen kan framställa påföljdskrav med anledning av det. Se för vidare synpunkter till detta nedan vid fotnoterna 103–104.

⁹⁸ Samma synsätt kan överföras till andra blandade avtal. I t.ex. det danska fallet Ufr 2018 s. 265 (H) hade A och B ingått ett samarbetsavtal enligt vilket A skulle sälja mobiltelefoner och förmedla telefonabonnemang. B sade upp samarbetsavtalet, varefter A krävde gottgörelse av B enligt lagstiftningen om handelsagenter. Det ansågs att samarbetsavtalet inte omfattades av denna lagstiftning. Avgörande var om värdet av försäljningen av mobiltelefoner översteg värdet av förmedlingen av telefonabonnemang under den aktuella perioden. Det ekonomiska intresset av avtalet ansågs huvudsakligen vara knutet till förmedlingen av abonnemangen.

tjänsten uppfattas som en biförpliktelse för säljaren.⁹⁹ Men även om KöpL ska tillämpas på också tjänsten, måste man vid den närmare tillämpningen beakta att tjänster i allmänhet går ut på omsorgsförpliktelser.¹⁰⁰ Detta gäller, som framgått ovan, även parternas vårdplikt enligt KöpL.

Distinktionen mellan resultat- och omsorgsförpliktelser har, som antytts ovan, betydelse inte minst med tanke på avtalsbrott och skadeståndspåföljden.¹⁰¹ Anta exempelvis att köpet förutsätter marknadsföringssamarbete.¹⁰² Det föreligger då inte något avtalsbrott enbart för att köparens marknadsföring inte resulterat i att efterfrågan på säljarens varor ökat. Men det föreligger ett avtalsbrott om köparen inte med omsorg gjort sitt bästa för att marknadsföra varorna med tanke på syftet att öka efterfrågan på dessa. Och eftersom omsorgsförpliktelser knyter avtalsbrottet till vårdslöshet som samtidigt är en skadeståndgrund, blir det strikta kontrollansvaret överflödigt (liksom därigenom köplagens distinktion mellan direkt och indirekt förlust). Om exempelvis köparen inte hämtar eller tar emot varan i tid, har säljaren en plikt att vårda varan enligt KöpL 72 § och CISG artikel 85. Om säljaren brister i omsorg vid uppfyllandet av sin vårdplikt och varan till följd av det skadas så att den inte längre är avtalsenlig (KöpL 17–19 §, CISG artikel 35¹⁰³), är säljaren skyldig att ersätta skadan.¹⁰⁴ Om säljaren däremot inte brustit i omsorg men varan trots det skadats, kan säljaren inte vara skyldig att ersätta skadan enligt det stränga

⁹⁹ Se t.ex. Ramberg – Herre 2019, s. 93 som anför att det också kan tänkas att situationen ska bedömas som två olika avtal även om tjänsten är integrerad i själva köpeavtalet. Samtidigt noteras att en skillnad då uppkommer jämfört med regleringen av biförpliktelser i CISG artiklarna 45.1 och 61.1 samt NoKöpL och IsKöpL 22.2 och 30.2 §. Lösningen i KöpL 2 § förefaller dock tala mot att bedöma situationen som två separata avtal om en gång tillämpningsförutsättningarna enligt 2 § uppfylls. Därmed inte sagt att tillämpningen av KöpL är oproblematiske.

¹⁰⁰ Enligt t.ex. konsumentskyddslagen (38/1978) 8 kap. 12 § ska en tjänst utföras ”med yrkesskicklighet och omsorg”. Se även om tjänster i förslaget till gemensam europeisk köplag, KOM(2011) 635 slutlig, bilaga I, artikel 148. Se även t.ex. Sandvik 2014–15, s. 389 och exemplet om blandade avtal i Norros 2018, s. 203–204.

¹⁰¹ Se för övrigt även om datorprogram (*software*) Michael M. Bridge, *The Sale of Goods*. Third Edition. Oxford University Press 2014, s. 46 som anför att datorprogram kan ha utvecklats för tjänster som tidigare kan ha utförts av personer som ansvarat för fel genom vårdslöshet. Bridge menar att det inte är givet att programutvecklaren då ska ha ett strikt ansvar för skador orsakade av fel i dataprogrammet – tolkningen kan dock diskuteras.

¹⁰² Jfr ovan vid fotnot 27 om HD 2005:114 där det dock var fråga om två separata om än anknyttande avtal.

¹⁰³ Se även till detta ovan fotnot 97 med hänvisning till RP 93/1986 rd, s. 124–125.

¹⁰⁴ För klarhetens skull kan nämnas att säljaren självfallet även blir skadeståndsskyldig om varan över huvud taget inte längre kan avlämnas för att den förkommit (t.ex. stulits) till följd av att säljaren försummat sin vårdplikt.

kontrollansvaret, eftersom säljaren över huvud taget inte brutit mot sin vårdplikt. Självständiga biförpliktelse torde typiskt vara omsorgsförpliktelse.

Även andra aspekter kan lyftas fram såsom skillnaden mellan positiva och negativa förpliktelse. Köp avser positiva förpliktelse, medan självständiga biförpliktelse kan vara negativa såsom sekretessvillkor och klausuler om konkurrensförbud. Negativa biförpliktelse är bland annat särskilt svåra att förena med köprättsliga utgångspunkter om parts rätt att kräva fullgörelse.¹⁰⁵ Att köpeavtalet till sin karaktär är ett momentant avtal kan även få viss betydelse.¹⁰⁶ Självständiga biförpliktelse kan däremot vara fortlöpande, långvariga och gälla även efter att parterna har uppfyllt sina huvudförpliktelse enligt avtalet, vilket kan aktualisera frågor som över huvud taget inte uppmärksammas i köplagstiftningen. Också nu kan hänvisas till villkor om sekretess och konkurrensförbud, men det kan även vara fråga om olika tjänster såsom kontinuerligt underhåll av den sålda varan, överföring av know-how eller information i övrigt, eller avtalet kan ge säljaren nyttjanderätt till varan eller rätt till dess avkastning.¹⁰⁷

Redan det som anförts ovan förklarar lösningen i NoKöpL och IsKöpL 22.2 och 30.2 § om att lagarna gäller också alla säljarens biförpliktelse ”så långt det passer”. Även om 51.1 § om köparens biförpliktelse saknar motsvarande uttryck är det rimligt att anta, att också denna bestämmelse måste tolkas på motsvarande sätt. I antagligen de flesta fall ger samtliga nordiska köplagar redskap för att utan större problem hantera sådana osjälvständiga biförpliktelse som bidrar eller nära anknuter till fullgörandet av parternas huvudförpliktelse. Betydelsen av uttrycket ”så långt det passer” i NoKöpL och IsKöpL accentueras däremot i förhållande till självständiga biförpliktelse. Och i praktiken behöver lösningen i NoKöpL och IsKöpL inte skilja

¹⁰⁵ Se även ovan vid fotnot 66 om biförpliktelse och krav på fullgörelse.

¹⁰⁶ Ett momentant avtal innebär i korthet att uppfyllandet av parternas förpliktelse är koncentrerade till en viss tidpunkt eller inträffandet av en viss händelse.

¹⁰⁷ Vid förpliktelse som gäller tills vidare kan bl.a. allmänna principer om uppsägningsrätt aktualiseras. I finsk rätt har HD 2019:13 väckt viss diskussion. I fallet hade delägarna av några husbehovskvarnar genom ett fastighetsköp år 1895 sålt kvarnfastigheterna. Enligt avtalet hade säljarna ”evig vederlagsfri malningsrätt” i de sålda kvarnarna. Ett bolag som blivit avtalspart år 2011 ansågs ha rätt att säga upp malningsrätten med iakttagande av en skälig uppsägningstid. Se om diskussionen kring fallet Ville Pönkä, KKO 2019:13 – Ikuseksi tarkoitettun sopimuksen irtisanominen. Lakimies 5/2019, s. 667–677, samt Olli Norros, Keskustelua ratkaisusta KKO 2019:13. Lakimies 1/2020, s. 123–131. Se även Ville Pönkä, *Eternal Contracts and the Freedom of Termination – a Nordic Perspective*. Juridisk Tidskrift 2019–20, s. 598–618. I vissa fall måste uppsägningsrätten eller verkningarna av uppsägningen förenas med begränsningar. Det kan gälla t.ex. villkor tills vidare om sekretess så länge ett reellt sekretessbehov kvarstår.

sig från möjligheterna att tillämpa KöpL och SvKöpL antingen direkt eller analogt, eller från det resultat som kan följa av allmänna avtalsrättsliga principer.¹⁰⁸

Oberoende av de olika utgångspunkterna är det gemensamt för de nordiska köplagarna att många av reglerna i dem kan lämpa sig väl också för självständiga biförpliktelse. Andra regler måste kanske modifieras för att ge tillfredsställande resultat, eller de kan sakna relevans i sammanhanget. Det kan även vara lämpligt att falla tillbaka på de regler eller principer som hade gällt om biförpliktelsen hade gjorts till föremål för ett separat avtal. Olika kombinationer av samtliga lösningar är tänkbara. Utan att gå in på detaljer är det vidare uppenbart att det anförda är relevant även i förhållande till CISG, oaktat dess allmänna ordalydelse som gör konventionen generellt tillämplig på alla biförpliktelse som följer av köpeavtalet. Beroende på situationen kan lösningen finnas direkt i konventionen, i de principer som den ger uttryck för, eller – i avsaknad av sådana principer – i den lag som är tillämplig enligt internationellt privaträttsliga regler (artikel 7.2).¹⁰⁹ I stället för att tillämpa nationell lag kan det också vara ändamålsenligt att fylla luckor i CISG genom att falla tillbaka på internationella principer såsom de uttrycks i exempelvis Unidroit Principles of International Commercial Contracts.¹¹⁰

¹⁰⁸ Se även ovan vid fotnot 22 om uttalandet i Ot.prp. nr. 80 (1986–87), s. 65.

¹⁰⁹ Se bland den omfattande litteraturen om CISG artikel 7.2 t.ex. Perales Viscasillas, Article 7, i verket Kröll – Mistelis – Perales Viscasillas 2011, s. 132–140; Sandvik – Sisula-Tulokas 2013, s. 52–54; Schwenzer – Hachem, Article 7, i verket Schwenzer 2016, s. 132–142.

¹¹⁰ På ett internationellt plan kan i många avseenden ”allmänna principer” anses ha fått ett mera konkret innehåll först i och med Unidroit Principles of International Commercial Contracts (UPICC). Bland annat har UPICC ett utfyllande syfte i förhållande till internationella överenskommelser såsom CISG. Se allmänt även t.ex. Sandvik – Sisula-Tulokas 2013, s. 24–25, 53–54 med vidare hänvisningar. I rättspraxis har UPICC bl.a. karaktäriserats som ”a restatement of the international commercial contract law of the world [which] refines and expands the principles contained in [the CISG]” (Court of Appeal, Nya Zeeland, 27.11.2000) och som ”a new form of lex mercatoria” (Court of Appeal of Rio Grande do Sul, Brasilien, 14.2.2017). Se även bland den omfattande praxisen t.ex. Cour d’Appel de Grenoble (Frankrike) 23.10.1996, Hos’S-Hertogenbosch (Nederländerna) 16.10.2002, Supreme Court of the Republic of Belarus (Vitryssland) 20.5.2003, Cour de Cassation (Belgien) 19.6.2009 och High Commercial Court (Ukraina) 30.11.2010. Den rättsliga statusen av UPICC är dock inte helt etablerad. Det kan noteras att de motsvarande European Principles of Contract Law (PECL) i t.ex. ICC International Court of Arbitration, Award No 13012, 2004 karaktäriserades som ”merely an academic exercise preliminary to an European Contract Law”, och som sådan ansågs PECL inte tillämplig på internationella kommersiella avtal utan att ha inkorporerats av parterna. Praxisen om PECL är dock inte enhetlig.

5 Sammanfattande synpunkter: "the same, only different"

Undersökningen ovan kunde kompletteras och fördjupas. Som framgått innehåller dock både CISG och de nordiska köplagarna likartade regler om vissa särskilda biförpliktelser. Men det är i sig ingen uttömmande reglering och själva utgångspunkterna går isär. Såväl CISG som NoKöpl och IsKöpl klargör uttryckligen att de är tillämpliga på samtliga biförpliktelser, också sådana som följer av köpeavtalet i övrigt. Beträffande *säljarens* biförpliktelser klargör dock NoKöpl och IsKöpl att de gäller i tillämpliga delar ("så långt det passer") och tilläggstidsförfarandet för hävning vid säljarens dröjsmål utesluts explicit. Motsvarande allmänna regler om biförpliktelser saknas i både Köpl och SvKöpl. Ett rimligt antagande utifrån en mängd hänsyn – inte minst biförpliktelsens närmare karaktär – är emellertid att de olika utgångspunkterna i praktiken knappast behöver leda till drastiskt olika resultat. Vid en närmare analys framstår olikheterna som mera skenbara och de kan karaktäriseras i termer av dolda vännar.

Gränsdragningen mellan huvud- och biförpliktelser är inte knivskarp och i många fall kan det diskuteras till vilken kategori en viss förpliktelse egentligen borde hänföras. Både CISG och de nordiska köplagarna behandlar särskilt köparens huvudförpliktelse att betala varans pris på ett omfattande sätt som gör uppdelningen mellan huvud- och biförpliktelser rätt överflödigt från praktisk synpunkt. Särskilt regleringen av köparens förpliktelser omfattar i betydande grad sådana till parternas huvudförpliktelser nära anknyttande förpliktelser som traditionellt har uppfattats som osjälvständiga biförpliktelser. Även om klara regler saknas är det överlag svårt att se något bärande skäl för att behandla säljarens förpliktelser avsevärt annorlunda än köparens förpliktelser. Det är bland annat åtminstone i princip möjligt att tolka säljarens huvudförpliktelse att avlämna varan extensivt så att också begreppet "avlämnande" omfattar därmed nära anknyttande biförpliktelser. Klart är i varje fall att det finns utrymme för pragmatism, utvidgande tolkningar och laganalogier. I sista hand får lösningen sökas i allmänna principer såsom de inte sällan återspeglas i bland annat Köpl.

Samtidigt är det klart att vare sig CISG eller de nordiska köplagarna nödvändigtvis är särskilt väl anpassade till alla tänkbara slag av biförpliktelser. Det gäller särskilt sådana självständiga biförpliktelser som inte nära anknyter till uppfyllandet av parternas huvudförpliktelser. Vissa köprättsliga lösningar kan sakna praktisk relevans, medan andra lösningar kanske måste tillämpas med modifikationer för att ge ändamålsenliga och tillfredsställande resultat. Det kan också finnas luckor i den köprättsliga regleringen som måste utfyllas på något sätt osv.

Det kan självfallet inte heller uteslutas att de olika utgångspunkterna i CISG och de nordiska köplagarna också kan medföra skillnader i sak. Det är till och med sannolikt att regleringen kan leda till vissa divergenser. Men det är i sig knappast mera dramatiskt än att också tolkningen av en och samma regel av olika orsaker kan variera till och med avsevärt på det internationella planet. Även om gemensamma regler enligt idealbilden ska tillämpas och tolkas på samma sätt oberoende av vilket lands domstol det är som avgör tvisten är det orealistiskt att anta, att harmonisering alltid är detsamma som homogen uniformering. Men samtidigt är det trots avsaknaden av gemensamma regler om biförpliktelser i CISG och de nordiska köplagarna realistiskt att anta, att skickliga jurister kan argumentera sig fram till ändamålsenliga och i det stora hela harmoniserande resultat.